

Regeringen och förvaltningen

Regeringen

Det här är offlineversionen av *Regeringen och förvaltningen*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/189/8008>

PHIL JAMIESON/FLICKR (CC BY-NC-ND 2.0)

■ Sveriges statsminister Stefan Löfven.

Efter ett val ska en statsminister och en regering utses. Det är riksdagens talman som föreslår statsminister, men det är riksdagen som genom omröstning utser statsminister. Denne utser i sin tur de ministrar (statsråd) som ska ingå i regeringen. Det regeringsalternativ som har störst stöd i riksdagen får bilda regering. Helst vill alla regeringar ha stöd av en majoritet av riksdagens ledamöter, vilket kallas **majoritetsregering**. Om det inte finns stöd för en majoritetsregering är alternativet att bilda en **minoritetsregering**. En minoritetsregering har stöd av mindre än hälften av riksdagens ledamöter men är det alternativ som får flest röster.

Systemet där regeringen är beroende av parlamentets (riksdagens) stöd kallas parlamentarism.

NINNI ANDERSSON/REGERINGSKANSLIET

■ Statsminister Stefan Löfven med sina statsråd – den regering som tillträdde 2019.

Departement

Eftersom regeringen planerar och genomför många saker har arbetet delats upp mellan olika avdelningar, så kallade **departement**. Exempel på viktiga departement är Finansdepartementet och Justitiedepartementet. Hur denna organisation ska se ut bestämmer statsministern.

Statsministern är regeringschef och leder regeringsarbetet. Dennes kansli kallas *Statsrådsberedningen* som tillsammans med departementen ingår i *Regeringskansliet*.

Varje departement leds av en minister, till exempel finansministern och utrikesministern. Dessutom är ofta en eller flera andra ministrar knutna till ett departement.

Regeringens uppgifter

Det är regeringen som ska styra landet. Regeringen ska se till att de beslut som riksdagen fattar också blir genomförda med hjälp av **statsförvaltningen**.

Regeringen ska lägga förslag, propositioner, om hur landet ska styras. Den viktigaste propositionen är budgetpropositionen som läggs i september varje år. Den innehåller förslag om landets budget för det kommande året. Budgeten visar hur mycket pengar som ska gå till statens olika verksamheter som försvar, studiebidrag och så vidare, men också hur allt ska betalas.

Det är alltså regeringen som lägger propositionen men det är riksdagen som beslutar om budgetförslaget ska godkännas eller inte.

I vissa frågor beslutar regeringen själv utan att det först blir riksdagsbeslut. Det gäller till exempel utnämningar av vissa högre tjänster som landshövdingar och chefer för statliga myndigheter. Regeringen kan också bevilja nåd, det vill säga befria någon från brottspåföljd eller mildra påföljden. Nåd är ovanligt och beslutas bara i undantagssituationer.

Sametinget

Samerna har ett eget folkvalt parlament, Sametinget, som även är en statlig myndighet. Sametingets viktigaste uppgift är att bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige.

Sametinget har 31 folkvalda ledamöter. Dess "regering" är en styrelse som har sitt kansli i Kiruna.

MARIE BIRKL/SAMETINGET

■ De 31 ledamöterna i Sametingets plenum utses genom allmänna val vart fjärde år. På bilden ses de ledamöter som utsågs i valet 2017.

Olika typer av regeringar

Efter ett val kan olika typer av regeringar bildas beroende på mandatfördelningen, det vill säga hur många platser av de totalt 349 som varje parti får.

Regeringen kan bestå av ministrar från ett eller flera partier. Om regeringspartierna fått en majoritet av riksdagsmandaten – det vill säga minst 175 – bildar de en **majoritetsregering**.

I Sverige är det ytterst ovanligt att ett enda parti fått egen majoritet i riksdagen. Det parti som haft regeringsmakten under längst tid är Socialdemokraterna. De har oftast ensamma bildat regering och förlitat sig på stöd från andra partier för att få sina förslag godkända i riksdagen. En sådan regering kallas **minoritetsregering**.

En regering som består av två eller flera partier kallas **koalitionsregering**. Den borgerliga koalitionsregeringen med Moderaterna, Folkpartiet (nuvarande Liberalerna), Centerpartiet och Kristdemokraterna som styrde Sverige 2006–10 hade majoritet i riksdagen. Den koalition mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet som har bildat regering sedan 2014 saknar majoritet i riksdagen.

En regering där alla eller nästan alla partier i riksdagen ingår kallas för **samlingsregering**.

En övergångsregering (eller **expeditionsministär**) är en tillfällig regering som sköter löpande uppgifter under en kris, till exempel när riksdagen inte kan komma överens om vem som ska bilda regering efter ett val.

Ord och begrepp

Ordlista: Regeringen och förvaltningen

Statsminister är chefen för regeringen i Sverige.

Regeringen är den högsta verkställande, eller styrande, myndigheten i Sverige.

Minister, eller **statsråd**, kallas den som är medlem av Sveriges regering.

Parlamentarism betyder att ett land styrs av en regering som har stöd av landets parlament.

Departement är i Sverige olika avdelningar som lyder under regeringen.

Statsförvaltningen kallas de organ som arbetar med att genomföra riksdagens och regeringens beslut.

Proposition är regeringens förslag till riksdagen.

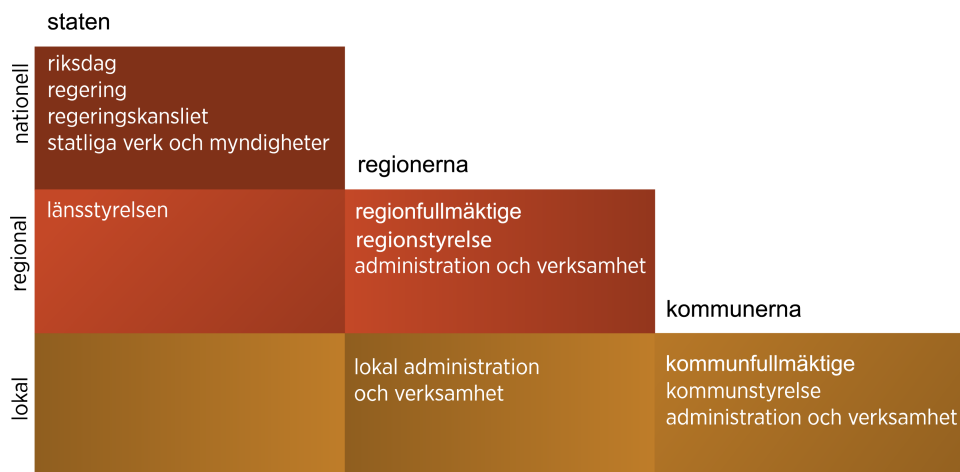
Koalitionsregering är en regering som består av två eller flera politiska partier.

Länsstyrelse är en statlig myndighet i varje län som lyder direkt under regeringen.

Landshövding är chefen för en länsstyrelse i Sverige och regeringens representant i länet.

Förvaltningen

När riksdagen har beslutat i en fråga ska regeringen se till att besluten genomförs med hjälp av statsförvaltningen. Statsförvaltningen består av cirka 350 *myndigheter*. Myndigheterna ansvarar för det som ligger på gemensam nationell nivå. Frågor som ligger på regional nivå (till exempel kollektivtrafiken och sjukvården) eller kommunal nivå (till exempel skolan, äldreomsorgen eller räddningstjänsten) ansvarar regionerna och kommunerna för.

NE

■ Trappan visar de olika nivåerna av Sveriges politiska system.

Nationell nivå

På nationell nivå verkar statliga myndigheter som Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen, Skolverket, Centrala studiemedelsnämnden (CSN) och Trafikverket.

Chefen för en statlig myndighet kallas vanligen generaldirektör och tillsätts av regeringen.

Regional nivå

Sverige är sedan 1600-talet indelat i *län*. Det finns numera 21 län. I varje län finns en länstyrelse. Chefen för länstyrelsen kallas för landshövding och tillsätts av regeringen.

Länstyrelsen kan sägas vara regeringens förlängda arm. Länstyrelsens uppgift är att hjälpa regeringen att genomföra de beslut som riksdagen har fattat.

Till länstyrelsens uppgifter hör regional utveckling, samhällsplanering, livsmedelstillsyn, djurskydd, miljöskydd, naturvård, vattenverksamhet och krishantering.

Många blandar ihop länstyrelse med /regioner. Regionerna är kommunala organisationer. Det är kommuner som arbetar tillsammans. Regionernas politiska ledningsorgan (regionfullmäktige och regionstyrelse) är demokratiskt valda.

PETER BÄCKER/VF/TT

■ Vargjakt i Värmland. Det är länsstyrelserna som beslutar om jakten på rovdjur i Sverige.

Lokal nivå

På lokal nivå ansvarar kommunerna för förvaltningen. Kommunerna ansvarar för det mesta av den samhällsservice som finns där vi bor.

Sammanfattning

Regeringen och förvaltningen

- Riksdagen utser statsminister efter att talmannen lämnat ett förslag.
- Statsministern utser ministrarna (statsråden) i regeringen.
- Systemet där regeringen är beroende av parlamentets (riksdagens) stöd kallas parlamentarism.
- Sverige har oftast styrts av minoritetsregeringar.
- En regering som består av två eller flera partier kallas koalitionsregering.
- De organ som arbetar med att genomföra riksdagens och regeringens beslut kallas statsförvaltningen med ett gemensamt namn.
- I statsförvaltningen ingår departementen, till exempel Finansdepartementet och Utrikesdepartementet, samt cirka 350 myndigheter såsom Försäkringskassan, Polismyndigheten och Trafikverket.
- Regeringens förslag till riksdagen kallas propositioner.
- Den viktigaste propositionen är budgetpropositionen, som måste godkännas av riksdagen.
- Samerna har ett eget folkvalt parlament, Sametinget, som även är en statlig myndighet.
- I varje län finns en länsstyrelse.
- Länsstyrelsen leds av en landshövding som utses av regeringen.

Det här är offlineversionen av *Regeringen och förvaltningen*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

[https://laromedel.ne.se/
material/reader/189/8008](https://laromedel.ne.se/material/reader/189/8008)